

Miljöenheten

Riktlinjer

Dnr: On 2021/433

Bengt Wassberg
Tillståndsinpektör

Riktlinjer gällande tillståndsgivning och tillsyn avseende försäljningstillstånd

Riktlinjer för tillståndsgivning av försäljningstillstånd samt tillsyn av den samme enligt Lag om tobak och liknande produkter (2018:2088).

Allmänna förutsättningar och krav för försäljningstillstånd i Vellinge kommun

Kommunens tillståndsprövning, tillsyn och sanktionsärenden baseras på vad som anges i Lagen om tobak och liknande produkter (2018:2088) förkortad LTLP. Tillstånd kan ges då sökanden uppfyller kraven i lagen samt följer de antagna policys och riktlinjerna.

Lagen om tobak och liknande produkter (LTLP) har tillkommit i första hand för att begränsa och till viss del avnormalisera tobaksbruk och dess skadeverkningar inte minst bland unga men också för att begränsa handel med illegala tobaksprodukter.

Regeringen ställer sig bakom ett rökfritt Sverige 2025. Regeringen ålägger kommunen att pröva tillståndsgivning och utöva tillsyn av tobaksförsäljare i och med den nya utformningen av lagen (se prop. 2017/18:156 och LTLP).

Dessa riktlinjer är ett komplement till reglerna i Lagen om tobak och liknande produkter. Riktlinjerna utgör en vägledning för om kommunen kan ge tillstånd för en viss verksamhet samt vad som krävs för att ett tillstånd skall kunna behållas.

Varje ansökan skall prövas individuellt. Beslut enligt Lagen om tobak och liknande produkter ska vara rättssäkra och följa kraven på likabehandling, förutsebara och baserade på lagstiftning samt objektiva och inte diskriminerande. Det skall vara möjligt att i förväg bedöma om det går att få ett försäljningstillstånd.

Lokal tillstånds- och tillsynsmyndighet enligt Lagen om tobak och liknande produkter är Omsorgsnämnden, Miljöenheten är utsedd till att verkställa tillstånds- och tillsynsarbetet. Polismyndigheten är lokal tillsynsmyndighet till vis del.

Kommunens uppgift är att vägleda tillståndshavaren och kontrollera att reglerna följs.

Vad krävs för detaljhandelstillstånd i Vellinge kommun?

Den som bedriver detaljhandel eller partihandel med tobaksvaror och har sitt säte eller har ett fast driftsställe för näringsverksamhet i Sverige ska ha ett försäljningstillstånd.

Ett tillstånd kan gälla för viss tid eller tills vidare.

Om detaljhandel skall ske från visst försäljningsställe, skall tillståndet avse försäljningsstället.

Ansökan

Ansökan om tillstånd för försäljning av tobaksvaror i Vellinge kommun handläggs av Miljöenheten, Samhälsbyggnadsavdelningen.

Den information och de blanketter som behövs finns på Vellinge kommuns hemsida, vellinge.se. Utförlig information om tillvägagångssätt finns på respektive blankett. Handläggningen av ärendet påbörjas när komplett ansökan inkommit till enheten samt avgiften är betald.

Ansökan ska vara skriftlig enligt 5 kap 3 § LTLP.

Vid tillståndsprövning för försäljning av tobaksvaror ska kommunen ta hänsyn till bland annat följande aspekter i 5 kap 1-2 § LTLP:

- Sökandes lämplighet
- Nyttjanderätten till försäljningsstället

Det är sökanden som har bevisbördan och också har att inkomma med nödvändigt underlag för att en ansökan ska kunna prövas i sak.

Sökandes och befintliga tillståndshavares lämplighet

För att erhålla och inneha försäljningstillstånd för tobaksvara krävs enligt LTLP att sökanden är lämplig avseende personliga och ekonomiska förhållanden. 5 kap 2 § LTLP. Kravet på lämplighet kvarstår efter meddelat tillstånd och kommunen ska återkalla tillståndet för den tillståndshavare som ej längre är lämplig. 7 kap 10 § LTLP.

Kravet på lämplighet riktas mot den sökanden och om sökanden är en juridisk person, till exempel ett aktiebolag, också mot de personer som har betydande inflytande i försäljningsrörelsen (PBI). I prop 2017/2018:156 kapitel 8 hänvisas till att motsvarande lämplighetsbedömning skall ske som gäller vid tillståndsprövning enligt Alkohollagen (2010:1622).

Personer med betydande inflytande i försäljningsrörelsen (PBI) omfattar bolagsmän såsom styrelseledamöter, verkställande direktörer, firmatecknare samt platschefer med fullmakter att företräda bolaget mot myndigheter och i vissa fall finansärer och långivare. Samtliga ska presenteras för vid ansökan om försäljningstillstånd och anmälas vid förändringar.

Lämplighetskravet innebär i korthet att:

- Sökanden eller PBI inte mer än i obetydlig omfattning förekommer i belastningsregistret.
- Utdrag från Skatteverket och Kronofogden ska visa på ekonomisk skötsamhet för sökanden och PBI.
- Redovisning och bokföring ska skötas enligt gällande regler och föreskrifter.

Av blanketter för försäljningstillstånd liksom för anmälan om förändringar i försäljningsrörelsen, framgår vilka handlingar som skall bifogas en ansökan eller en anmälan.

Krav på egenkontrollprogram

Den som driver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror ska utöva egenkontroll över försäljningen och ansvara för att det finns ett lämpligt egenkontrollprogram. 5 kap 6–7 §§ LTLP.

Egenkontrollprogrammet skall medsändas en ansökan om försäljningstillstånd. Om egenkontrollprogrammet inte medskickas ansökan eller är för bristfälligt kan ansökan avslås på den grunden.

Yttranden från andra myndigheter

Av 5 kap 4 § LTLP framgår att har kommunen har en möjlighet att inhämta in yttranden från Polismyndigheten om sökandes lämplighet för försäljningstillstånd för detaljhandel. Kommunen ska dock inhämta yttrande från Polismyndigheten och Tullverket gällande sökandes lämplighet för försäljningstillstånd för partihandel.

Till skillnad från vad som gäller prövning av ansökan enligt Alkohollagen är det sökanden som ska inhämta nödvändiga uppgifter från Skatteverket och Kronofogdemyndigheten vid en ansökan. Dock att kommunen kan inhämta uppgifter från dessa myndigheter utifrån kommunen tillsynsverksamhet med stöd av 26 § Förvaltningslagen (2017:900).

I vissa fall kan det bli aktuellt att inhämta yttrande också från kommunens samhällsbyggnadsavdelning.

Villkor

Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer kan en kommun när den meddelar tillstånd också meddela olika slags villkor för att motverka tobakspolitiska skadeverkningar. Detta innebär att kommunen kan komma att villkora ett försäljningstillstånd med villkor för att säkra att tobaksförsäljning sker enligt gällande lagstiftning.

Förvaltare eller dödsbo

Om den som har ett försäljningstillstånd har avlidit eller fått förvaltare enligt 11 kap 7 § Föräldrabalken med uppdrag som omfattar rörelsen och om dödsboet och förvaltaren

vill fortsätta rörelsen, ska anmälan göras till kommunen. Anmälan skall vara inkommen hos kommunen senast inom två (2) månader efter dödsfallet eller beslut om förvaltare. Om ingen anmälan görs, upphör tillståndet att gälla efter tidsfristens utgång. 5 kap 8 § LTLP.

Konkursbo

Ett försäljningstillstånd upphör att gälla om tillståndshavaren försätts i konkurs. Om konkursboet vill fortsätta rörelsen, ska en ny ansökan göras hos kommunen. Kommunen hanterar sådan ansökan med förtur. 5 kap 9 § LTLP.

Karenstid

Av prop. 2017/2018 s 63 framgår att viss karenstid föreligger för att en sökande skall kunna anses lämplig när den sökanden varit inblandad i brottslig verksamhet eller ej uppfyllt kravet på ekonomisk skötsamhet. Lämplighetsprövningen bör i allt väsentligt kunna ske på samma sätt som vid en ansökan om serveringstillstånd Alkohollagens (2010:1622) bestämmelser.

Innan försäljningstillstånd kan komma i fråga för någon som är brottsligt belastad, har varit ekonomisk misskötsam eller fått ett tidigare försäljningstillstånd återkallat måste sökanden visa att han eller hon under viss tid levt laglydigt och varit ekonomiskt skötsam.

Hur lång karenstiden som är lämplig får bedömas utifrån förhållandena i det enskilda fallet, men att karenstiden till viss del kommer att motsvara den som gäller vid ansökan om serveringstillstånd. Till det kommer också rättspraxis att utformas i takt med att olika avgörande prövas av domstolarna.

Märkning av tobaksvara

Enligt 3 kap 1 § LTLP ska förpackningar till tobaksvaror som är avsedda att tillhandahållas konsumenter på marknaden förses med texter och illustrationer som upplyser om de hälsorisker som förenade med bruk av sådana produkter. Tobaksvaror som saknar föreskrivna hälsovarningar får inte tillhandahållas konsument eller detaljhandlare.

Det är tillståndshavaren ansvar att tobaksvaror är märkta enligt föreskrifterna (HSLF-FS 2016:46). För att säkerställa detta är egenkontrollen avgörande och att det finns ett lämpligt egenkontrollprogram som efterföljs. Saknas egenkontrollprogram eller om verksamheten inte tillämpar befintligt program kan tillståndshavaren komma att bedömas som olämplig att inneha ett försäljningstillstånd.

Marknadsföring

Enligt huvudregeln i 4 kap 1 och 2 §§ LTLP är marknadsföring av tobaksvaror till konsumenter förbjuden.

Marknadsföring av tobaksvaror får dock förekomma inne på ett försäljningsställe om det inte är påträngande, uppsökande eller uppmanande till bruk av produkterna. Marknadsföringens placering ska så långt det är möjligt undvikas så det är synliga utanför försäljningsstället samt får enbart ske i anslutning till tobaksvarorna.

Rökfri miljö i anslutning till detaljhandel

Ansvar för verksamhetsinnehavaren att hålla lokalen och entrén rökfri sträcker sig till att genom skyltning informera och vid överträdelser ingripa. Om tobaksförsäljaren inte tar detta ansvar efter upprepade uppmaningar kan detta leda till att tillståndshavaren kan komma att bedömas som olämplig, 6 kap 8 § LTLP.

Handläggningstider

Enligt antagna servicegarantier, dnr: Ks 2020/672, får sökande av detaljhandelstillstånd återkoppling på om deras ansökan är komplett eller behöver kompletteras inom fem arbetsdagar efter att ansökan har registrerats samt beslut om detaljhandelstillstånd inom 30 arbetsdagar från när ansökan är komplett.

Avgifter

Kommunen har enligt LTLP rätt att ta ut avgifter för hantering av ansökningar om försäljningstillstånd liksom för tillsyn av näringsidkare som har försäljningstillstånd. Avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen. Aktuella tillsynsavgifter finns på kommunens hemsida vellinge.se.

Överklaganden

Beslut enligt LTLP eller anslutande föreskrifter får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. 9 kap 1 § LTLP.

Vid negativt beslut skickas beslutet och utredning med tillhörande bilagor tillsammans med besvärshänvisning till den som beslutet gäller.

Tillsyn

Enligt 7 kap 3 § LTLP utövar kommunen tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för märkningen av produkten samt marknadsföring av tobaksvaror.

Enligt 7 kap 4 § LTLP utövar kommunen tillsyn över att försäljningen av tobaksvaror följer gällande lagstiftning.

Enligt 7 kap 17 § LTLP har kommunen rätt att inhämta uppgifter för tillsyn av sökandes personliga och ekonomiska lämplighet.

Enligt 5 kap 6 § LTLP är en tillståndshavare skyldig att tillhandahålla och efterfölja ett egenkontrollprogram.

Kommunen ska bedriva tillsyn på ställen med försäljningstillstånd, tillsynen styrs genom en tillsynsplan. Miljöenheten upprättar var tredje år en tillsynsplan som ska gälla för den kommande tre-årsperioden och ska beskriva vilken frekvens tillsynen ska ha under perioden.

Tillsynen kan vara både inre tillsyn, yttre tillsyn och så kallad påkallad tillsyn. Se nedan om varje typ av tillsyn. Anmärkningar om missförhållanden konstaterade vid tillsyn, kan leda till att en utredning inleds och kan också innebära att förnyade remisser skickas till berörda myndigheter. Konstaterade missförhållandena kan i slutändan leda till förslag om åtgärder och sanktioner, se avsnitt Sanktioner. De uppgifter som framkommit med anledning av en tillsyn kommuniceras alltid med tillståndshavaren innan något beslut fattas.

Kommunen genomför också kontrollköp på detaljhandelns försäljning av tobaksvaror.

Förebyggande tillsyn

Förebyggande tillsyn kan röra vitt skilda områden men grundtanken är ändå att genom sådan tillsyn förebygga överträdelser av LTLP. Tillståndshavaren ska t.ex. kunna vända sig till tillsynsmyndigheten för att få information om vad som förväntas av denne rörande kraven i LTLP. Även om en tillståndshavare förutsätts ha kunskap i LTLP för att vara lämplig att inneha ett tobaksförsäljningstillstånd, är det tillsynsmyndighetens uppgift att informera samtliga tillståndshavare om t.ex. kommunala riktlinjer, aktuella lagändringar eller ny rättspraxis.

Som en del av den förebyggande tillsynen kan tillsynsmyndigheter utföra kontrollköp av tobak. Kontrollköpet innebär att en person över 18 år med ungdomligt utseende testar om det går att köpa tobak utan att visa legitimation. Kontrollköp kan användas som ett diskussionsunderlag mellan tillsynsmyndigheten och tillståndshavaren, dock får resultatet ej användas som orsak att tilldela någon administrativ åtgärd.

Inre tillsyn

Inre tillsyn innebär dels att kommunen med hjälp av remisser och underrättelser mellan olika myndigheter granskar den som har försäljningstillstånd enligt LTLP och att den uppfyller de krav på personlig och ekonomisk lämplighet. Granskningen sker ofta med hjälp av myndigheter som Polismyndigheten, Tullverket, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten.

Inre tillsyn innebär även att kommunen granskar efterlevnaden av specifika bestämmelser i LTLP så som till exempel spårbarhetskravet. Vid inre tillsyn kan handläggare begära in tillståndshavarens räkenskaper, leverantörsfakturor eller särskilda avtal. Tillståndshavaren är skyldig att vara behjälplig vid denna tillsyn och lämna ut de handlingar handläggaren begär.

Yttre tillsyn

Yttre tillsyn innebär att kommunen besöker försäljningsstället under pågående verksamhet, för att kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen och tillhörande föreskrifter.

En yttre tillsyn kan genomföras genom så kallad samordnad tillsyn, då kommunen tillsammans med andra myndigheter som till exempel Polismyndigheten och Skatteverket besöker försäljningsstället.

Påkallad tillsyn

Påkallad tillsyn kan vara både inre och yttre tillsyn som utförs då kommunen fått uppgift om missförhållanden till exempel via anmälan från annan myndighet eller som uppföljning av tidigare tillsyn.

Sanktioner

Enligt 7 kap 9 § LTLP kommunen får meddela de föreläggande eller förbud som behövs för att gällande lagstiftning avseende tobak och liknande produkter ska följas. Beslutet får förenas med vite.

Enligt 7 kap 10 och 11 §§ LTLP får en kommun meddela en innehavare av försäljningstillstånd en varning eller återkallelse. En kommun ska återkalla ett försäljningstillstånd om tillståndet inte längre utnyttjas, om det förekommer brottslig verksamhet på försäljningsstället eller anslutning till försäljningsstället eller tillståndshavarens verksamhet utan att tillståndshavaren ingripit eller att sökanden brister i sin lämplighet.

Förekommer missförhållanden är kommunen som tillsynsmyndighet skyldig att vidta åtgärder mot tillståndshavaren i form av administrativa sanktioner. De allvarligaste sanktionerna är varning eller återkallelse av försäljningstillstånd.

Kommunen kan dock ålägga tillståndshavaren förbud av tillfällig karaktär istället för att återkalla tillståndet om det är en tillräcklig åtgärd för att tillrättställa de brister som finns. En varning kan meddelas till en tillståndshavare som inte uppfyller de förutsättningar som gällde när tillståndet meddelades eller som inte följer de bestämmelser som gäller för servering enligt lag. Syftet med varning är att tillståndshavaren ska ges en möjlighet att rätta till de förhållanden som har föranlett varningen. Vid upprepade förseelser eller grova överträdelser eller brister kan kommunen återkalla försäljningstillståndet. Samma sak gäller om sökanden brister gällande kravet på lämplighet. Ett försäljningstillstånd ska även återkallas om tillståndet inte längre utnyttjas.